

Микола Євтух,
*доктор педагогічних наук, професор,
дійсний член (академік) НАПН України,
головний науковий співробітник відділу історії та філософії освіти
Інституту педагогіки НАПН України,
e-mail: shevchenko_s_n@ukr.net*

НАЦІОНАЛЬНІ ІДЕЇ У ТВОРЧОСТІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Ключові слова: Леся Українка, українське слово, культура, історія України, національні ідеї, боротьба, слово, заклики.

Леся Українка (1871–1913) – найславніша українська поетеса, перекладач, культурний діяч.

Леся Українка свої твори писала про героїчних людей, їхню відданість справі, про їхні поривання до волі. Поетеса віддавала свої сили, знання і талант боротьбі за визволення рідного народу. Коли Вітчизна поневолена, а народ позбавлений права на вільне життя, коли у нього відбирається право на рідне слово, поетеса думає тільки про боротьбу і допомогу народові. Погляд у минуле нам розкриває досвід боротьби за національну свободу талановитої української поетеси, яка невпинно боролася за українське слово, культуру, історію України.

Творчість поетеси охоплювала широке поле світових мотивів, тому і стала вагомим художнім здобутком світової культури. Поезія Лесі Українки носить переважно патріотичний характер, а саме: твори громадянського і політичного характеру. Навіть особистий біль, туга, тривога у її віршах переплітаються із проблемами всієї України. Бажання боротьби знаходимо у відомій поезії «Contra Spem Spero» (1890). Думка про слово, що збудить вогонь у чиємусь серці, проймала її почуття. Мабуть, під цим впливом у Лесі Українки народжується тверде рішення:

Так! я буду крізь сльози сміятись,
Серед лиха співати пісні,
Без надії таки сподіватись,
Буду жити! Геть думи сумні! [4].

У «Досвітніх огнях» (1892) вона кинула клич:

Вставай, хто живий, в кого думка повсталала!

Година для праці настала! [1].

Леся Українка гідно продовжила традиції Шевченка, Франка, Старицького в опрацюванні вічно актуальної теми [5]. Її головною метою має бути визволення людини, розширення її прав. Пізніше революційні події початку ХХ ст. знаходять відгук у циклі «Пісні про волю» (1905), де прослідковується думка про несумісність тиранії і свободи [3]. Подих доби проймає поезію «Мріє, не зрадь!» (1905) у ній жагуче прагнення поетеси до свободи, благання до долі допомогти народу визволитись [2]. Саме до свого «занапащеного, нещасного» краю линула поетеса в своїх думках, Вкраїні – «бездомній матері» присвячувала вона всі струни свого серця. Її глибока любов до рідного краю, свого народу поєднувалася з не менш глибоким несприйняттям «бездомності», «національної сплячки». Поетеса, активізуючи правду про суспільну зумовленість долі, усвідомлення важких моральних і національних випробувань людини, яка заплуталася у суворих обставинах історичного процесу, закликала своїх земляків до пробудження, боротьби проти невільництва та національного гноблення. Вона мріяла про вільну державу, де «люди мають всі людські і громадянські права, які тільки встановлені на світі. Людські права – се ті, які належать кожній людині окремо, а громадські – ті, що стосуються до цілої громади людей». Її твори розкривають нині актуальні проблеми такі як право і закон, який є гарантом свободи кожної особистості, утвердження демократичних принципів розвитку суспільства і держави.

Леся Українка виступала за народність та ідейність мистецтва, включення у відображення життя мрії про ідеал. Головна ідея творчості Лесі Українки це заклик народу до визвольної боротьби. Життя для Лесі Українки було безупинним змаганням, боротьбою, дружбою і коханням. Вона любила добро і пристрасно ненавиділа зло, боролася з ним в ім'я добра. Леся Українка прожила недовгий вік, але це було життя людини, що увесь свій хист віддала народові в

боротьбі за його соціальне і національне визволення. Вона, як справжня патріотка брала активну участь в українському національному русі. Писала у найрізноманітніших жанрах: поезії, ліриці, епосі, драмі, прозі, публіцистиці. Вся сукупність її творів – це образ ідеальної землі, земного раю, що зветься «Україною». Отже, національні ідеї Лесі Українки глибоко пронизані через усю її творчість і яскраво відкриваються перед нами рясними поетичними рядками, які несуть заклики національно-патріотичного характеру у високохудожньому стилі до рідного краю української землі.

Література

1. Леся Українка. Досвітні огні. 1892. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=489>
2. Леся Українка. Мріє, не зрадь! 1905. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.l-ukrainka.name/uk/Verses/Alone/MrijeNeZrad.html>
3. Леся Українка. Пісні про волю. 1905. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.l-ukrainka.name/uk/Verses/Alone/PisniProVolju.html>
4. Леся Українка. Contra Spem Spero. 1890. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=478>
5. Леся Українка. Слово, чому ти не твердая криця... 1896. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=523>

Катерина Журба,
*доктор педагогічних наук, професор,
головний науковий співробітник
лабораторії морального, громадянського
та міжкультурного виховання
Інституту проблем виховання НАПН України,
e-mail: katjachiginceva@meta.ua*

ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНОЇ СТІЙКОСТІ ПІДЛІТКІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Ключові слова: емоційна стійкість, підлітки, війна.

Життя людини за своїм наповненням суттєво відрізняється у мирний і воєнний час, що проявляється у ставленні особистості до самої себе, до інших людей, до навколишнього. На відміну від мирного часу, коли особистість може вибудовувати середні та далекі перспективи, планувати своє майбутнє, в умовах